

ТРЕЋИ ДЕО: Правни документи и наставни материјали

- 1. Конвенција о правима детета за ученике**
- 2. Дечја права разврстана према четири димензије**
- 3. Конвенција УН о правима детета (од 20. новембра 1989)**
- 4. Како илустровати дечја права (картице о дечјим правима)**

На следећим страницама налазе се важни документи о дечијим правима који се могу користити на часовима, као и упутство за њихову примену. А то су: Конвенција о правима детета за ученике (1), дечија права разврстана према четири димензије (2), Конвенција УН о правима детета од 20.

новембра 1989. године (3), као и картице о дечијим правима које могу да се копирају и користе на часовима (4). Дефиниције коришћене у Конвенцији за ученике одговарају кратком тексту на картицама дечијих права. Обиље допунског материјала за часове може се наћи на интернету.

1. Конвенција о правима детета за ученике

Зашто верзија Конвенције за ученике?

У облику у којем ју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација и у којем је ратификована од стране већине земаља у свету, Конвенција је правни документ писан изразито стручним језиком. Да би млади људи разумели шта су њихова права и одговорности, морамо документе попут Конвенције о правима детета артикулисати сопственим речима. О томе говори Члан 42 Конвенције, којим се државе чланице УН обавезују да што шире, на одговарајући и активан начин упознају децу са принципима и одредбама овог документа. Нема сумње да се овај текст Конвенције о правима детета, намењен деци и младима, разликује од оригинала, те да омогућава активан приступ правима. Он ће омогућити већем броју нас да се с више пажње односимо према својим правима.

Након толико разговора о правима, шта је са нашим одговорностима?

Права и одговорности / обавезе се не могу посматрати одвојено једни од других. Конвенција УН описује права која деци и младима гарантују владе. Као и код сваког односа – да би он функционисао – било да је то однос међу пријатељима, или унутар породице, у школи, у спортском друштву или између држава, морамо мислити и на то да ми према другим људима имамо и одређених одговорности / обавеза, као што, с друге стране, такве одговорности и обавезе других постоје према нама. Две темељне обавезе које имамо према другима јесу поштовање и толеранција. Конвенција УН о правима детета описује ове основне обавезе које владе имају према особама млађим од 18 година.

Конвенције о правима детета за ученике

Члан	Наслов	Кратак опис
1	Дефиниција детета	Дете је људско биће млађе од 18 година.
2	Забрана дискриминације	Ниједно дете не сме бити дискриминисано с обзиром на боју коже, пол, језик, вероисповест, убеђење, порекло, имовно стање, онеспособљеност или припадност некој националној или етничкој мањини.
3	Добробит детета је од примарног значаја	У свим законима и судским одлукама, од примарног значаја је добробит детета.
4	Примена права	Свака држава мора да обезбеди, најбоље што може, остваривање дечијих права.
5	Поштовање родитељских права	Свака држава је обавезна да води рачуна о поштовању права, дужности и обавеза родитеља на начин који омогућава несметано остваривање права деце. (Владе морају поштовати права и дужности родитеља, чланова породице и/или старатеља у процесу усмеравања и саветовања деце о њиховим правима).
6	Опстанак и развој детета	Свако дете има право на живот и опстанак. Држава мора да обезбеди правилан развој деце и омладине.
7	Име и држављанство	Свако дете, од рођења и надаље, има право на име, држављанство и родитељско старање.
8	Очување идентитета	Свако дете има право на очување или повраћај имена, држављанства и породичних веза.
9	Одвајање од родитеља	Свако дете има право да живи са својим родитељима, осим када је потребно да се од њих заштити. Ако је дете потребно одвојити од једног или оба родитеља, оно има право да изнесе сопствено мишљење. Уколико је дете одвојено од једног или оба родитеља, оно има право да зна где се одсутни родитељ налази.
10	Спајање породице	Свако дете има право да напусти било коју државу и да уђе у своју земљу ради спајања са својом породицом.

11	Заштита од киднаповања или незаконитог пребацивања	Свака држава се мора борити против отимања и незаконитог одвођења деце у другу земљу, те њиховог задржавања у иностранству од стране родитеља или друге особе.
12	Слобода мишљења	Свако дете има право да формира и изрази своје мишљење о свим питањима која га се тичу. То посебно важи у судским и административним поступцима. Што је дете старије, више ће се уважавати његово мишљење.
13	Слобода изражавања	Свако дете има право да слободно изрази своје мишљење, да тражи, прима и даје информације путем средстава информисања. Свако дете има и обавезу да приликом изражавања свог мишљења поштује права других.
14	Слобода мисли, савести и вероисповести	Свако дете има право на слободно испољавање вероисповести, уверења и савести. Држава мора поштовати права и обавезе родитеља приликом остваривања ових дечијих права.
15	Право на мирно јавно окупљање	Свако дете има право на окупљање са осталом децом, на укључивање у рад или оснивање неког удружења или организације, све док тиме нису повређена права других.
16	Заштита приватности	Ниједно дете не сме да буде изложено мешању у његов приватни и породични живот, дом или преписку. Такође, ниједно дете не сме да буде изложено нападима на његову част и углед.
17	Приступ информацијама	Свака држава мора да обезбеди детету приступ информацијама путем различитих средстава информисања и стицање сазнања битних за његово добро. Држава такође има дужност да дете заштити од штетних информација.
18	Одговорност родитеља	Родитељи или старатељи имају заједничку одговорност у подизању детета. Држава има одговорност да им у томе помогне, на пример, обезбеђивањем установа за чување деце запослених родитеља.
19	Заштита од злостављања	Држава је одговорна за заштиту деце од злоупотребе од стране родитеља или других људи. Свако дете има право да зна како да избегне или поступа код сваког облику злоупотребе.

- 20 Млади људи без породица Свако дете које не живи са својом породицом има право на посебну заштиту и помоћ. Оно има право на смештај у хранитељску породицу или одговарајућу установу у складу са својим етничким, верским, културним или језичким пореклом.
- 21 Усвојење Дете може да буде усвојено уколико то држава дозвољава, признаје и одобрава, и уколико је то у најбољем интересу детета.
- 22 Деца избеглице Свако дете које је принуђено да напусти своју земљу, које је избеглица и тражи азил има право на посебну заштиту и помоћ државе.
- 23 Деца са сметњама у развоју Свако дете са физичким или менталним сметњама има право на посебну бригу и образовање. Треба му пружити помоћ при осамостаљивању и активном учешћу у заједници.
- 24 Здравствена заштита Свако дете има право на најбољу могућу здравствену заштиту. Држава је обавезна да смањи смртност деце, да обезбеди примарну здравствену заштиту деце и младих, да се бори против неухрањености и болести, да гарантује здравствену заштиту мајкама пре и после порођаја, да обезбеди приступ здравственом образовању, да развија превентивну здравствену заштиту у јавном сектору и укида обичајне праксе штетне по здравље деце.
- 25 Провера спровођења лечења или старања Свако дете које је збринато у некој установи ради заштите, старања или лечења има право на проверу свих околности од значаја за његово збрињавање.
- 26 Социјална заштита Свако дете има право на социјалну заштиту као што је социјално осигурање. Држава гарантује исплате детету узимајући у обзир финансијску ситуацију породице или старатеља.
- 27 Животни стандард Свако дете има право на животни стандард примерен његовом физичком, духовном, моралном и социјалном развоју. Родитељи или старатељи првенствено имају одговорност да то обезбеде. Држава је у обавези да им у томе помогне.

28	Образовање	Свако дете има право на образовање и похађање школе. Држава је обавезна да обезбеди бесплатно и обавезно основно образовање, те, слично, да средње образовање учини доступним свој деци и омладини. Држава има обавезу да обезбеди примерен третман младих у школи, без кршења њихових људских права. Такође, дужност државе је да на међународном плану доприноси елиминацији незнања и неписмености међу децом.
29	Циљеви образовања	Школско образовање треба да развија личност и способности сваког детета, да припреми свако дете за живот одрасле особе, као и да подстиче децу да поштују људска права, своју и друге културе и вредности.
30	Деца која припадају мањинама	Свако дете које припада мањини мора имати право да учи о својој култури, религији и језику, као и да их упржњава.
31	Одмор, игра и слободно време	Свако дете има право на одмор и слободно време кад може да се игра и слободно учествује у културном животу и уметности.
32	Дечји рад	Свако дете има право да буде заштићено од сваког облика експлоатације и рада који може да омета његово школовање или развој. Држава има обавезу да одреди минималну старосну границу за запошљавање, број радних сати на дан и услове рада.
33	Заштита од опојних дрога	Свако дете има право на заштиту од производње и трговине незаконитим дрогама.
34	Заштита од сексуалног искоришћавања	Свако дете има право на заштиту од сексуалног изабљивања и сексуалне злоупотребе, те од проституције и порнографије.
35	Заштита од продаје и трговине	Држава мора да предузме све што је у њеној моћи да спречи насилно одвођење деце или трговину децом.
36	Заштита од свих других облика искоришћавања	Свако дете има право на заштиту од свих других облика искоришћавања (нпр. просјачења).

- 37 Мучење и лишавање слободе
Свако дете има право да буде заштићено од мучења, окрутног поступања и кажњавања, незаконитог хапшења или других облика лишавања слободе. Држава је обавезна да забрани смртну казну и доживотни затвор за младе. Уколико је дете лишено слободе, с њим се мора поступати хумано, уз поштовање људског достојанства. Уколико је лишено слободе, дете ће бити одвојено од одраслих, биће му омогућено да одржава контакте са својом породицом и да користи правну помоћ.
- 38 Рат и оружани сукоб
Деца и млади млађи од 15 година имају право да не учествују у рату и оружаном сукобу. Држава је обавезна да обезбеди заштиту и бригу о деци погођеној ратом.
- 39 Рехабилитација и реинтеграција
Свако дете које је жртва оружаног сукоба, злостављања, занемаривања или искоришћавања има право на одговарајућу негу ради психичког и физичког опоравка, те друштвене реинтеграције.
- 40 Малолетничко правосуђе
Свако дете оптужено да је починило кривично дело има право на достојанствен третман на суду. Оно је невино док се кривица не докаже. Свако дете има право на правично суђење, на тумача (уколико је потребан), на заштиту приватности и на преиспитивање судске одлуке. Држава је у обавези да одреди најнижу старосну границу испод које деца не могу бити сматрана кривично одговорном. Држава такође има обавезу да обезбеди алтернативне мере кажњавања за осуђену децу и младе људе.
- 41 Виши национални стандарди имају приоритет
Уколико закони државе штите права детета боље од Конвенције, они ће се и примењивати.
- 42 Објављивање дечијих права
Свака држава се обавезује да о дечијим правима упозна, на што разумљивији начин, како одрасле тако и децу.

2. Дечја права разврстана према четири димензије

Конвенција о правима детета може се поделити у четири групе права. Овакво разврставање се може применити у настави, при покушају да се са ученицима садржај Конвенције уобличи према неком новом редоследу, што може бити рађено индивидуално или у групама ученика – по датим одељцима.

I. Партиципација подразумева могућност да се узима учешће у доношењу одлука, слободу удруживања са другим људима, слободу мишљења и слободу информисања из бројних и различитих извора.

II. Остварити свој потенцијал значи да се морају обезбедити одређени услови који ће нам омогућити оптималан лични развој. У ову групу права спадају образовање, породица, култура и идентитет као важни елементи нашег живота.

III. Живети добро: Право на опстанак обухвата све наше основне потребе, под чиме се подразумевају исхрана и безбедност, животни стандард и здравље.

IV. Бити безбедан значи да млади имају право на заштиту од злоупотребе, занемаривања, економског искоришћавања, тортуре, отмице и проституције.

Листа која следи даје преглед дечјих права сврстаних и поређаних у четири групе, са кратким знацима о чему се ту ради.

I. ПАРТИЦИПАЦИЈА: НАШЕ ПРАВО ДА УЧЕСТВУЈЕМО

- Члан 3. Добробит детета је од примарног значаја
- Члан 12. Слобода изражавања мишљења детета
- Члан 13. Слобода изражавања
- Члан 14. Слобода убеђења, савести и вероисповести
- Члан 15. Слобода удруживања и мирног окупљања
- Члан 16. Заштита приватности
- Члан 17. Приступ медијима и информацијама

II. ОСТВАРИВАЊЕ ЛИЧНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА: ПРАВО ДА СЕ РАЗВИЈАМО КАО ЛИЧНОСТ

- Члан 5. Поштовање родитељских права
- Члан 7. Име и држављанство
- Члан 8. Заштита идентитета детета
- Члан 10. Спајање породице
- Члан 21. Усвајање детета
- Члан 23. Деца са оштећењима у развоју
- Члан 28. образовање
- Члан 29. Циљеви образовања
- Члан 30. Деца припадници мањина

III. ЖИВЕТИ ДОБРО: НАШЕ ПРАВО ДА ОПСТАНЕМО

- Члан 6. Опстанак и развој детета
- Члан 9. Начело неодвајања од родитеља

- Члан 18. Одговорност родитеља и старатеља
 Члан 24. Заштита здравља и медицинске услуге
 Члан 26. Социјално осигурање
 Члан 27. Одговарајући животни стандард
 Члан 31. Право на одмор и слободно време

IV. БИТИ БЕЗБЕДАН: НАШЕ ПРАВО НА ЗАШТИТУ

- Члан 2. Забрана дискриминације
 Члан 11. Заштита од отмице и невраћања деце
 Члан 19. Заштита од злоупотребе и занемаривања
 Члан 20. Брига за младе људе без породице
 Члан 22. Заштита деце-избеглица
 Члан 25. Провера спровођења лечења или старања
 Члан 32. Заштита од економског искоришћавања
 Члан 33. Заштита од дрога
 Члан 34. Заштита од сексуалног искоришћавања
 Члан 35. Заштита од продаје и трговине људима
 Члан 36. Заштита од свих облика искоришћавања
 Члан 37. Заштита од мучења и нехуманог поступања
 Члан 38. Ратови и оружани сукоби
 Члан 39. Социјална реинтеграција деце као жртава насиља
 Члан 40. Третман деце по кривичном закону

У табли изнад недостају четири права. Они се не могу сврстати ни у једну групу, јер су усмерена углавном на одговорност државе. Права су:

1.	Дефиниција детета
4.	Примена права
41.	Виши национални стандарди имају приоритет
42.	Објављивање дечјих права

3. Конвенција УН о правима детета (од 20. новембра 1989)

КОНВЕНЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА

Усвојена и отворена за потписивање, ратификовање и приступање резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација 44/25 од 20. новембра 1989. Ступа на снагу 2. септембра 1990, у складу са Чланом 49.

ПРЕАМБУЛА

Државе чланице ове конвенције,

Сматрајући да, у складу са принципима прокламованим на Повељи Уједињених нација, признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих припадника људске заједнице представља основу слободе, правде и мира у свету,

Имајући у виду да су народи Уједињених нација у Повељи поново потврдили веру у основна права човека и достојанство и вредност људске личности и одлучили да допринесе социјалном напретку и подизању животног стандарда у већој слободи, Свесне да су Уједињене нације у Општој декларацији о правима човека² и међународним пактовима о правима човека³ прокламовале и сагласиле се да сваком појединцу припадају сва права и слободе садржане у њима, без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго убеђење, национално или социјално порекло и имовинско стање, рођење или други статус.

Подсећајући да су Уједињене нације у Општој декларацији о правима човека прокламовале да детињству припада посебна брига и помоћ,

Уверене да породици, као основној јединици друштва и природној средини за развој и благања свих њених чланова, а посебно деце, треба да буде пружена неопходна заштита и помоћ како би могла у потпуности да преузме одговорности у заједници,

Свесне чињенице да дете, у циљу потпуног и складног развоја личности, треба да расте у породичној средини, у атмосфери среће, љубави и разумевања,

Сматрају да дете треба да буде у потпуности припремљено да живи самостално у друштву и да буде васпитано у духу идеала прокламованих у Повељи Уједињених нација, а посебно у духу мира, достојанства, толеранције, слободе, равноправности и солидарности,

Имајући у виду да је потреба за посвећивањем посебне бриге за дете изнесена у Женевској декларацији о правима детета из 1924. године⁴ и у Декларацији о правима детета коју су усвојиле Уједињене нације 1959. године⁵ и призната у Општој Декларацији о правима човека, у Међународном пакту о грађанским и политичким правима (посебно у чл. 23. и 24), у Међународном пакту о економским, социјалним и културним правима (посебно у члану 10) и у статутима и одговарајућим инструментима специјализованих агенција и међународних организација које се баве заштитом деце,

² Резолуција бр. 217 А (III)

³ Резолуција бр. 2200 А (XXI), прилог

⁴ Часопис Лиге народа, посебан додаток бр. 21, октобар 1924. Године, стр. 43,

⁵ Резолуција бр. 1389 (XIV)

Имајући у виду, како је назначено у Декларацији о правима детета коју је усвојила Генералне скупштина 20. новембра 1959. године, да су "детету, с обзиром на његову физичку и менталну незрелост, потребни посебна заштита и брига, укључујући одговарајућу правну заштиту, како пре тако и после рођења"⁶,

Подсећајући на одредбе Декларације о социјалним и правним принципима који се односе на заштиту и благостање деце, с посебним освртом на национално и међународно старатељство и усвојење⁷, Правила Уједињених нација о стандардном минимуму у малолетничком правосуђу (Пекиншка правила)⁸ и Декларацију о заштити жена и деце у случају ванредног стања и оружаног сукоба⁹,

Свесне да у свим земљама света има деце која живе у ванредно тешким условима и да је таквој деци неопходна посебна брига,

Узимајући у обзир значај традиција и културних вредности сваког народа за заштиту и складан развој детета,

Свесне значаја међународне сарадње за побољшање услова живота деце у свим земљама, посебно у земљама у развоју,

Сагласиле су се о следећем:

⁶ ИБИД, преамбула

⁷ Резолуција бр. 41/85, прилог

⁸ Резолуција бр. 40/33, прилог

⁹ Резолуција бр. 3318 (XXIX)

ДЕО I

Члан 1

За сврхе ове конвенције, дете је људско биће које није навршило осамнаест година живота, ако се, на основу закона који се односи на дете, пунолетство не стиче раније.

Члан 2

1. Државе чланице ове конвенције поштују и обезбеђују права садржана у Конвенцији сваком детету под њиховом јурисдикцијом, без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго убеђење, национално, етничко или социјално порекло, имовно стање, онеспособљеност, рођење или други статус детета или његовог родитеља или законитог старатеља.

2. Државе чланице предузимају све потребне мере како би се обезбедила заштита детета од свих облика дискриминације или казне засноване на статусу, активностима, израженом мишљењу или убеђењу родитеља, законитих старатеља или чланова породице детета.

Члан 3

1. У свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела.

2. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере.

3. Државе чланице се старају да институције, службе и установе које су одговорне за бригу или заштиту деце буду у складу са стандардима које су утврдили надлежни органи, посебно у области сигурности и здравља и броју и подобности особља, као и стручног надзора.

Члан 4

Државе чланице предузимају све одговарајуће законодавне, административне и остале мере за остваривање права признатих у овој конвенцији. У вези са економским, социјалним и културним правима, државе чланице предузимају такве мере максимално користећи своја расположива средства, а где је то потребно, у оквиру међународне сарадње.

Члан 5

Државе чланице поштују одговорности, права и дужности родитеља или, ако је такав случај, чланова шире породице или заједнице, како је предвиђено локалним обичајима, законских старатеља или других лица законски одговорних за дете, да на начин који је у складу с развојем способности детета обезбеде, упуте и усмеравају дете у остваривању његових права која су призната у овој конвенцији.

Члан 6

1. Државе чланице признају да свако дете самим рођењем има право на живот.

2. Државе чланице обезбеђују у највећој могућој мери опстанак и развој детета.

Члан 7

1. Дете се пријављује одмах након рођења и од рођења има право на име, право на старање, држављанство и, ако је то могуће, право да зна ко су му родитељи и право на њихово старање.

2. Државе чланице обезбеђују остваривање ових права у складу с националним законом и својим обавезама у складу с одговарајућим међународним инструментима из ове области, посебно у случајевима у којима би дете иначе било апатрид.

Члан 8

1. Државе чланице се обавезују да поштују право детета на очување свог идентитета, укључујући држављанство, име и породичне везе, како је то признато законом, без незаконитог мешања.

2. У случајевима када је дете нелегално лишено неких или свих елемената свог идентитета, државе чланице пружају одговарајућу помоћ и заштиту како би му што брже био враћен идентитет.

Члан 9

1. Државе чланице обезбеђују да ниједно дете не буде одвојено од својих родитеља против њихове воље, осим када надлежни органи на основу судског увида одлуче, у складу с одговарајућим законом и процедурама, да је такво раздвајање неопходно и у најбољем интересу детета. Таква одлука може бити неопходна у одређеном случају, као нпр. ако родитељи злостављају или занемарују дете или ако живе одвојено па се мора донети одлука о месту становања детета.

2. У сваком поступку, у складу са тачком 1, све заинтересоване стране добиће прилику да учествују у поступку и да изнесу своје мишљење.

3. Државе чланице поштују право детета које је одвојено од једног или оба родитеља да одржава личне односе и непосредне контакте са оба родитеља на сталној основи, осим ако је то у супротности са најбољим интересима детета.

4. У случајевима када је раздвајање последица мере коју је предузела држава чланица, као што су притвор, затвор, изгнанство, депортација или смрт (укључујући смрт која из било ког разлога наступи док је на бризи државе) једног или оба родитеља или детета, држава чланица ће, на захтев, родитељима, детету или, ако је такав случај, другом члану породице обезбедити основне информације о месту боравка одсутног члана/чланова породице ако давање такве информације не иде на штету добробити детета. Државе чланице се надаље старају да подношење таквог захтева само по себи не повлачи никакве штетне последице за заинтересовано лице/лица.

Члан 10

1. У складу са обавезом држава чланица, сходно члану 9. тачка 1, захтеве детета или његових родитеља да уђе у државу чланицу или је напусти ради спајања породице државе чланице решавају на позитиван, хуман и експедитиван начин. Државе чланице, такође, обезбеђују да подношење таквог захтева не повлачи никакве штетне последице за подносиоце захтева и чланове њихове породице.

2. Дете чији родитељи живе у различитим државама има право да одржава личне везе и непосредне контакте са оба родитеља на сталној основи, осим под изузетним околностима. У том циљу и у складу са обавезом држава чланица, сходно члану 9. тачка 2, државе чланице поштују право детета и његових родитеља да напусте сваку земљу, укључујући и сопствену, као и да уђу у своју земљу. Право на напуштање сваке земље подлеже само оним ограничењима која су прописана законом и која су потребна ради заштите националне безбедности, јавног реда (ордре публиц), јавног здравља и морала или права и слобода других и која су у складу са осталим правима признатим у овој конвенцији.

Члан 11

1. Државе чланице предузимају мере за борбу против нелегалног трансфера и невраћање деце из иностранства.
2. У том циљу, државе чланице подстичу закључивање билатералних или мултилатералних споразума или приступање постојећим споразумима.

Члан 12

1. Државе чланице обезбеђују детету које је способно да формира своје сопствено мишљење право слободног изражавања тог мишљења о свим питањима која се тичу детета, с тим што се мишљењу детета посвећује дужна пажња у складу са годинама живота и зрелости детета.
2. У ту сврху, детету се посебно даје прилика да буде саслушано у свим судским и административним поступцима који се односе на њега, било непосредно или преко заступника или одговарајућег органа, на начин који је у складу са процедуралним правилима националног закона.

Члан 13

1. Дете има право на слободу изражавања која обухвата и слободу да тражи, прима и даје информације и идеје свих врста, без обзира на границе, било усмено или писмено или преко штампе, уметности или неког другог медија по избору детета.
2. Остваривање овог права може да подлеже извесним ограничењима, али само оним која су одређена законом и која су неопходна:

(а) ради поштовања права или угледа других; или

(б) ради заштите националне безбедности, или јавног реда (ордре публиц), или јавног здравља или морала.

Члан 14

1. Државе чланице поштују право детета на слободу мишљења, савести и вероисповести.
2. Државе чланице поштују права и дужности родитеља и, ако је такав случај, законитих старатеља да усмеравају дете у остваривању његовог права на начин који је у складу са развојем његових способности.
3. Слобода испољавања вероисповести или убеђења може да подлеже само оним ограничењима која су прописана законом и која су неопходна ради заштите јавне сигурности, реда, здравља или морала или основних права и слобода других.

Члан 15

1. Државе чланице признају права детета на слободу удруживања и слободу мирног окупљања.
2. Не могу се наметнути никаква ограничења на остваривање ових права, осим оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне сигурности, јавног реда (ордре публиц), заштите јавног здравља или морала или заштите права и слобода других.

Члан 16

1. Ниједно дете не сме бити изложено самовољном или незаконитом мешању у његов приватни и породични живот, дом или личну преписку, као ни незаконитим нападима на његову част и углед.

2. Дете има право на заштиту закона од таквог мешања или напада.

Члан 17

Државе чланице признају значајну улогу средстава јавног информисања и омогућавају приступ детета информацијама и материјалима из различитих националних и међународних извора, посебно оних чији је циљ унапређење његовог социјалног, духовног и моралног добра и физичког и менталног здравља. У том циљу, државе чланице:

- (а) подстичу средства јавног информисања да шире информације и материјале од социјалног и културног интереса за дете и у складу са чланом 29;
- (б) подстичу међународну сарадњу у производњи, размени и ширењу таквих информација и материјала из различитих културних, националних и међународних извора;
- (в) подстичу објављивање и ширење дечјих књига;
- (г) подстичу средства јавног информисања да посвете посебну пажњу лингвистичким потребама детета које припада мањинској групи или које је аутохтоног порекла;
- (д) подстичу развој одговарајућих смерница за заштиту детета од информација и материјала који штете његовом добру, имајући у виду одредбе чл. 13. и 18.

Члан 18

1. Државе чланице ће уложити све напоре, како би се уважавало начело да оба родитеља имају заједничку одговорност у подизању и развоју детета. Родитељи или, у зависности од случаја, законити старатељи имају главну одговорност за подизање и развој детета. Интереси детета су њихова основна бригаа.
2. Ради гарантовања и унапређивања права садржаних у овој конвенцији, државе чланице пружају родитељима и законитим старатељима одговарајућу помоћ у обављању дужности васпитавања детета и обезбеђују развој институција, објеката и служби за бригу о деци.
3. Државе чланице предузимају све одговарајуће мере како би обезбедиле да се деца запослених родитеља користе услугама дечјих установа и објеката.

Члан 19

1. Државе чланице предузимају све одговарајуће законодавне, административне, социјалне и образовне мере ради заштите детета од свих облика физичког или менталног насиља, повреда или злоупотребе, занемаривања или немарног односа, малтретирања или експлоатације, укључујући и сексуалну злоупотребу, док је на бризи код родитеља, законитих старатеља или неког другог лица коме је поверена бригаа о детету.
2. Такве заштитне мере треба да обухвате, по потреби, ефикасне поступке за установљивање социјалних програма за обезбеђење подршке неопходне детету и онима којима је поверена бригаа о детету, као и остале облике спречавања, утврђивања, пријављивања, прослеђивања, истраге, поступања и праћења случајева овде наведеног злостављања детета и, по потреби, обраћања суду.

Члан 20

1. Дете које је привремене или трајно лишено породичне средине или коме, у његовом најбољем интересу, није дозвољено да остане у том кругу има право на посебну заштиту и помоћ државе.

2. Државе чланице, у складу са својим националним законима, обезбеђују алтернативно старање за такво дете.

3. Такво старање треба да обухвата, између осталог, смештај у другу породицу, кафалах према исламском праву, усвојење или, ако је неопходно, смештај у одговарајуће установе за бригу о деци. При разматрању решења, треба обратити дужну пажњу и на чињеницу да је пожељан континуитет у подизању детета, као и на етничко, верско, културно и лингвистичко порекло детета.

Члан 21

Државе чланице које признају и/или дозвољавају систем усвојења обезбеђују да најбољи интереси детета буду одлучујући и:

(а) обезбеђују да усвојење детета одобрава само надлежни орган који утврђује, у складу са односним законом и процедурама и на основу свих релевантних и поузданих информација, да се усвојење дозвољава с обзиром на положај детета у вези са родитељима, рођацима и законитим старатељима и, по потреби, да су заинтересована лица свесно дала сагласност за усвојење на основу таквог савета који може бити потребан;

(б) признају да се међудржавно усвојење може сматрати алтернативном могућношћу бриге о детету ако се дете не може сместити у другу породицу или бити усвојено или ако се о њему не може водити брига на погодан начин у земљи његовог порекла;

(в) обезбеђују да дете на које се односи међудржавно усвојење ужива заштиту и стандарде једнаке онима који постоје у случају усвојења у оквиру једне земље;

(г) предузимају све одговарајуће мере како у случају међудржавног усвојења смештај не би имао за последицу неоправдану финансијску корист за оне који у томе не учествују;

(д) унапређују, где је то погодно, циљеве овог члана закључивањем билатералних или мултилатералних аранжмана или споразума и настоје, у том оквиру, да смештај детета у другој земљи изврше надлежни органи или тела.

Члан 22

1. Државе чланице предузимају одговарајуће мере како би детету које тражи статус избеглице или које се сматра избеглицом, у складу са одговарајућим међународним или националним законом и процедурама, без обзира на то да ли је дете у пратњи својих родитеља или неког другог лица или не, омогућиле да добије одговарајућу заштиту и хуманитарну помоћ у остваривању права садржаних у овој конвенцији и у другим међународним инструментима о правима човека или о хуманитарним питањима чије су чланице поменуте државе.

2. У том циљу, државе чланице, ако сматрају за сходно, учествују у свим напорима Уједињених нација и других надлежних међувладиних или невладиних организација које сарађују са Уједињеним нацијама, у циљу заштите и пружања помоћи таквом детету и налажења родитеља или других чланова породице детета избеглице ради прибављања информација неопходних за спајање са његовом породицом. У случајевима када се не могу пронаћи родитељи нити остали чланови породице, детету се пружа једнака заштита као и свој другој деци која су стално или привремено лишена породичног круга из било ког разлога, како је то наведено у овој Конвенцији.

Члан 23

1. Државе чланице признају да ментално заостало или физички инвалидно дете треба да ужива пун и достојан живот, у условима којима се обезбеђује његово достојанство, подстиче самосталност и олакшава активно учешће детета у заједници.

2. Државе чланице уважавају право инвалидног детета на посебну негу и подстицаће и обезбеђивати помоћ детету које за то испуњава услове и онима који су одговорни за старање о њему, а за коју је поднесен захтев, зависно од расположивих средстава, и која одговара стању детета и условима родитеља или других лица која се старају о детету.

3. Уважавајући посебне потребе инвалидног детета, помоћ у складу с тачком 2. пружа се бесплатно увек кад је то могуће, имајући у виду финансијска средства родитеља или других лица која се старају о детету, и која је тако осмишљена да инвалидно дете има ефикасан приступ и добија образовање, обуку, услуге здравствене заштите и рехабилитације, припрему за запошљавање и могућност рекреације на начин који доприноси остваривању што потпуније друштвене интеграције и личног развоја детета, укључујући културни и духовни развој.

4. Државе чланице унапређују, у духу међународне сарадње, размену одговарајућих информација у области превентивне заштите здравља и медицинског, психолошког и функционалног лечења инвалидног детета, укључујући ширење и доступност информација у вези са методама обуке у циљу рехабилитације и стручног оспособљавања, како би се државама чланицама омогућило да побољшају своје могућности и вештине и прошире своја искуства у тим областима. У том циљу, посебна пажња поклања се потребама земаља у развоју.

Члан 24

1. Државе чланице признају право детета на највиши ниво здравствене и медицинске заштите и на рехабилитацију. Државе чланице ће настојати да ни једном детету не буде ускраћено право на такву здравствену заштиту.

2. Државе чланице ће се залагати за потпуно остваривање овог права и, посебно, предузимати одговарајуће мере за:

(а) смањење смртности одојчади и деце;

(б) обезбеђење неопходне медицинске помоћи и здравствене заштите свој деци, с нагласком на развој примарне здравствене заштите;

(в) сузбијање болести и потхрањености, укључујући у оквиру примарне здравствене заштите, између осталог примену лако доступне технологије и обезбеђујући адекватне хранљиве намирнице и чисту воду за пиће, узимајући у обзир опасности и ризик загађења животне средине;

(г) обезбеђење одговарајуће заштите мајке пре и после рођења детета;

(д) омогућавање свим сегментима друштва, посебно родитељима и деци, да буду информисани и да им се пружи подршка у коришћењу основних знања о здрављу, исхрани детета, предностима дојења, хигијени и хигијенским условима животне средине, као и спречавању несрећа;

(ђ) развој превентивне здравствене заштите, савете родитељима и образовање и пружање услуга у вези с планирањем породице.

3. Државе чланице предузимају све ефикасне и одговарајуће мере за укидање традиционалне праксе која штети здрављу деце.

4. Државе чланице преузимају на себе обавезу да унапређују и подстичу међународну сарадњу у циљу постепеног постизања потпуне реализације права из овог члана. У том погледу, посебно ће се узети у обзир потребе земаља у развоју.

Члан 25

Државе чланице уважавају право детета, које су надлежни органи збринули ради старања, заштите или лечења његовог физичког или менталног здравља, на периодичне провере лечења које се обезбеђује детету и свих осталих околности од значаја за његово збрињавање.

Члан 26

1. Државе чланице уважавају право сваког детета да користи социјалну заштиту, укључујући социјално осигурање, и предузимају све мере неопходне за пуно остваривање тог права у складу с националним законима.

2. Ове повластице треба да буду признате, ако то одговара, узимајући у обзир средства и услове детета и лица која су одговорна за издржавање детета, као и све остале услове значајне за захтеве за повластице које поднесе дете или који се поднесу у његово име.

Члан 27

1. Државе чланице признају право сваког детета на животни стандард примерен физичком, менталном, духовном, моралном и друштвеном развоју детета.

2. Родитељ(и) или друга лица одговорна за дете имају првенствено одговорност да, у оквиру својих способности и финансијских могућности, обезбеде животне услове потребне за развој детета.

3. Државе чланице, у складу с националним условима и својим могућностима, предузимају одговарајуће мере за помоћ родитељима и другим лицима одговорним за дете, ради остваривања овог права и, у случају потребе, обезбеђују материјалну помоћ и програме потпоре, посебно у погледу исхране, одеће и становања.

4. Државе чланице предузимају све одговарајуће мере како би обезбедиле да дете добија издржавање од родитеља или других лица која су финансијски одговорна за дете, како у оквиру државе чланице тако и из иностранства. Посебно, ако лице које је финансијски одговорно за дете не живи у истој држави у којој и дете, државе чланице подстичу приступање међународним споразумима, односно закључење таквих споразума, као и других одговарајућих аранжмана.

Члан 28

1. Државе чланице признају право детета на образовање и, ради постепеног остварења тог права на основу једнаких могућности, посебно:

(а) проглашавају основно образовање обавезним и бесплатним за све;

(б) подстичу развој различитих облика средњошколског образовања, укључујући опште и стручно образовање, које је доступно свој деци и предузимају одговарајуће мере као што су увођење бесплатног образовања и пружање финансијске помоћи у случају потребе;

(в) свима омогућавају стицање високог образовања на основу способности, користећи прикладна средства;

(г) свој деци стављају на располагање образовне и стручне информације и услуге професионалне оријентације;

(д) предузимају мере за подстицање редовног похађања школе и смањење исписивања из школе.

2. Државе чланице предузимају све одговарајуће мере како би се дисциплина у школама могла спроводити на начин који је у складу са људским достојанством детета и овом конвенцијом.

3. Државе чланице унапређују и подстичу међународну сарадњу о питањима која се односе на образовање, посебно ради доприноса елиминацији незнања и неписмености у свету и олакшања приступа науци, техничком знању и савременим методама наставе. У том погледу, посебна пажња се поклања потребама земаља у развоју.

Члан 29

1. Државе чланице сагласне су да образовање детета треба да буде усмерено на:

(а) развој личности детета и развој обдарености и менталних и физичких способности до крајњих граница;

(б) развој поштовања права човека и основних слобода, као и поштовање принципа садржаних у Повељи Уједињених нација;

(в) развој поштовања родитеља детета, његовог културног идентитета, језика и вредности, националних вредности земље у којој дете живи и земље из које оно потиче, као и цивилизација које су различите од његове;

(г) припрему детета за одговоран живот у слободном друштву, у духу разумевања, мира, толеранције, једнакости полова и пријатељства међу свим народима, етничким, националним и верским групама и лицима аутохтоног порекла;

(д) развој поштовања природне средине.

2. Ни једна одредба овог члана, као ни члана 28. не сме се тумачити тако да се ограничава слобода појединаца и тела да оснивају и управљају образовним установама, имајући увек у виду поштовање принципа изложених у тачки 1. овог члана и под условом да је образовање у таквим институцијама у складу са минималним стандардима које може прописати држава.

Члан 30

У оним државама у којима постоје етничке, верске или језичке мањине или лица аутохтоног порекла, дете које припада таквој мањини или је аутохтоног порекла не сме бити лишено права, у заједници са осталим припадницима групе, на своју културу, исповедање своје вере и вршење верских обреда или употребу свог језика.

Члан 31

1. Државе чланице признају право детета на одмор и слободно време, на игру и рекреацију која одговара узрасту детета и слободно учешће у културном животу и уметности.

2. Државе чланице поштују и унапређују право детета на пуно учешће у културном и уметничком животу и подстичу пружање одговарајућих и једнаких могућности за културне, уметничке, рекреативне и слободне активности.

Члан 32

1. Државе чланице признају право детета на заштиту од економске експлоатације и рада на послу који може бити опасан или ометати образовање детета или штетити здрављу детета, односно његовом физичком, менталном, духовном, моралном или социјалном развоју.

2. Државе чланице предузимају законодавне, административне, социјалне и образовне мере за примену одредаба овог члана. У том циљу, а имајући у виду одговарајуће одредбе других међународних инструмената, државе чланице посебно:

(а) одређују минималну старост за запошљавање;

(б) обезбеђују регулисање радног времена и услова рада;

(в) одређују одговарајуће казне или друге санкције како би се осигурала ефикасна примена одредаба овог члана.

Члан 33

Државе чланице предузимају све одговарајуће мере, укључујући законодавне, административне, социјалне и образовне мере, за заштиту деце од нелегалне употребе опојних дрога и психотропских супстанци, како је дефинисано одговарајућим међународним уговорима, и за спречавање коришћења деце у нелегалној производњи и трговини тим супстанцама.

Члан 34

Државе чланице обавезују се да заштите дете од свих облика сексуалног изабљивања и сексуалне злоупотребе. У том циљу, државе чланице посебно преузимају све одговарајуће националне, билатералне и мултилатералне мере за спречавање:

(а) навођења или присиљавања детета да учествује у незаконитим сексуалним активностима;

(б) експлоататорског коришћења деце у проституцији или другим незаконитим сексуалним радњама;

(в) експлоататорског коришћења деце у порнографским представама и часописима.

Члан 35

Државе чланице предузимају све одговарајуће националне, билатералне и мултилатералне мере за спречавање насилног одвођења, продаје или трговине децом у било ком циљу и у било ком облику.

Члан 36

Државе чланице штите дете од свих других облика експлоатације штетне за дете.

Члан 37

Државе чланице обезбеђују да:

(а) ни једно дете не буде изложено мучењу или другим окрутним нељудским или понижавајућим поступцима или казни. Смртна казна и доживотна робија без могућности пуштања на слободу не може се изрећи за кривична дела која су учинила лица млађа од осамнаест година;

(б) ни једно дете не може бити лишено слободе незаконито или самовољно. Хапшење, притвор или затвор за дете мора бити у складу са законом и користити се само као последња могућа мера и за најкраће могуће време;

(в) са дететом лишеним слободе поступа се тако што се поштује достојанство људске личности, као и на начин којим се узимају у обзир потребе лица његових година. Свако дете лишено слободе одваја се од одраслих, осим ако се не сматра да је то у најбољем интересу детета и има право да одржава контакт са својом породицом преко писама и посета, осим у изузетним случајевима;

(г) свако дете лишено слободе има право на хитну правну и другу одговарајућу помоћ, право да пред судом или другим надлежним, независним и непристрасним органом постави питање законитости лишавања слободе, као и право на хитну одлуку о том питању.

Члан 38

1. Државе чланице обавезују се да поштују и обезбеде поштовање правила међународног хуманитарног права која се примењују на њих у оружаним сукобима, а која се односе на дете.

2. Државе чланице предузимају све практично изводљиве мере како лица која још нису навршила петнаест година живота не би непосредно учествовала у сукобима.

3. Државе чланице се уздржавају од регрутовања у оружане снаге лица која још нису навршила петнаест година живота.

При регрутовању оних лица која су навршила петнаест година живота али не осамнаест државе чланице настоје да дају предност најстаријима.

4. У складу са обавезама на основу међународног хуманитарног права да штите цивилно становништво у оружаним сукобима, државе чланице предузимају све практично изводљиве мере како би обезбедиле заштиту и бригу о деци погођеној оружаним сукобом.

Члан 39

Државе чланице предузимају све одговарајуће мере за бољи физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију детета које је жртва неког облика занемаривања, експлоатације, злоупотребе, мучења или неког другог облика окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања или оружаних сукоба. Такав опоравак и реинтеграција се одвијају у средини која подстиче здравље, самопоштовање и достојанство детета.

Члан 40

1. Државе чланице признају право сваког детета за које се тврди или које је оптужено или за које је признато да је прекршило кривични закон да се с њим поступа на начин којим се подстиче његово осећање достојанства и вредности, што јача његово поштовање права човека и основне слободе других и при чему се узимају у обзир узраст детета и жеља да се побољша његова реинтеграција и да оно преузме конструктивну улогу у друштву.

2. У том циљу и имајући у виду одговарајуће одредбе међу-народних инструмената, државе чланице посебно обезбеђују да се:

(а) ни за једно дете неосновано не тврди, да не буде оптужено или да не призна да је прекршило кривични закон због дела или пропуста који нису забрањени националним или међународним законима у време када су учињени.

(б) сваком детету за које се тврди или које је оптужено за кршење кривичног закона дају бар следеће гаранције:

(i) да се сматра невиним док се кривица не докаже по закону;

(ii) да буде одмах и директно обавештено о оптужбама против њега и уколико је потребно његових родитеља или законских старатеља и да има правну ли другу одговарајућу помоћ у припреми и презентирању своје одбране;

(iii) да се поступак води без закашњења од стране надлежног независног и непристрасног органа или судског тела, у правичном саслушању у складу са законом, у присуству правне или

друге одговарајуће помоћи, и осим уколико се не сматра да то није у интересу детета, посебно узимајући у обзир његове године, или положај његових родитеља или законских старатеља;

(iv) да не буде присиљено да сведочи или да призна кривицу; да се испитују или да буду испитани сведоци друге стране и да се обезбеди учешће и испитивање његових сведока под једнаким условима;

(v) да уколико се сматра да је прекршило кривични закон, ову одлуку и сваку досуђену меру која из тога произилази, поново разматра виши, надлежни, независни и непристрасни орган или судско тело у складу са законом;

(vi) да има бесплатну помоћ преводиоца уколико дете не може да разуме или не говори језик који се користи;

(vii) да се поштује његова приватност на свим нивоима поступка.

3. Државе потписнице ће настојати да подстичу доношење закона, поступака, успостављање органа и установа применљивих на децу за коју се тврди, која су оптужена и за коју се сматра да су прекршили кривични закон, а посебно:

(a) утврђивање најниже старости испод које деца не могу бити сматрана способним за кршење кривичног закона;

(б) кадгод је могуће и пожељно, мере за поступање са таквом децом, без прибегавања судском поступку, с тим да људска права и законска заштита буду у потпуности поштована.

4. Разноликост расположивих могућности као што су брига, саветовање, надзор; правно заступање; условно кажњавање; прихвати; образовање и програми стручног усмеравања и друге могућности институционалне бриге биће на располагању да би се обезбедило да се са децом поступа на начин који одговара њиховом добру и који је пропорционалан и околностима и учињеном делу.

Члан 41

Ни једна одредба ове Конвенције неће утицати на било које друге одредбе које више доприносе остваривању права детета, а које се евентуално налазе:

(a) у законима државе чланице или

(б) у међународном праву које та држава примењује.

ДЕО II

Члан 42

Државе чланице обавезују се да с принципима и одредбама Конвенције што шире и на одговарајући и активан начин упознају како одрасла лица тако и децу.

Члан 43

1. Ради разматрања постигнутог напретка држава чланица у извршавању обавеза преузетих на основу ове Конвенције, оснива се Комитет за права детета који врши функције наведене у даљем тексту.

2. Комитет сачињава осамнаест експерата високих моралних квалитета и признате компетентности у области на коју се односи ова конвенција. Чланове Комитета бирају државе чланице из редова својих држављана и они обављају своје дужности у личном својству, при

чему се води рачуна о подједнакој географској заступљености, као и о главним правним системима.

3. Чланови Комитета бирају се тајним гласањем са листе лица која номинују државе чланице. Свака држава чланица може номинovati једно лице из редова својих држављана.

4. Први избори за Комитет одржавају се најкасније шест месеци након датума ступања на снагу ове конвенције, а након тога сваке друге године. Најмање четири месеца пре датума свих избора, генерални секретар Уједињених нација упућује писмо државама чланицама позивајући их да поднесу своје номинације у року од два месеца. Генерални секретар након тога припрема листу свих тако номинованих лица према абecedном реду, назначујући и државе чланице које су их номиновале и подноси је државама чланицама ове конвенције.

5. Избори се одржавају на састанцима држава чланица које сазива генерални секретар у седишту Уједињених нација. На тим састанцима на којима кворум чине две трећине држава чланица, у Комитет се бирају лица која добију највећи број гласова и апсолутну већину гласова представника држава чланица који су присутни и који гласају.

6. Чланови Комитета бирају се на период од четири године. Могу се поново бирати ако буду поново номиновани. Мандат петорице чланова изабраних на првим изборима истиче након две године. Одмах након првих избора, имена те петорице чланова жребом утврђује председавајући састанка.

7. Ако неки члан Комитета умре или поднесе оставку или изјави да из неког другог разлога не може више да обавља дужности у Комитету, држава чланица која је номиновала тог члана именује другог експерта из редова својих држављана на исто место за преостали део мандата у зависности од одобрења Комитета.

8. Комитет утврђује свој пословник.

9. Комитет бира своје функционере на период од две године.

10. Састанци Комитета обично се одржавају у седишту Уједињених нација или у неком другом погодном месту које одреди Комитет. Комитет се обично састаје једном годишње. Дужина трајања састанка Комитета одређује се и, по потреби, преиспитује на састанку држава чланица ове Конвенције, у зависности од сагласности Генералне скупштине.

11. Генерални секретар Уједињених нација обезбеђује потребно особље и услове за ефикасно обављање функција Комитета на основу ове Конвенције.

12. Уз сагласност Генералне скупштине, чланови Комитета основаног на основу ове конвенције примају плату из средстава Уједињених нација под условима које одреди Скупштина.

Члан 44

1. Државе чланице обавезују се да Комитету преко генералног секретара Уједињених нација подносе извештаје о мерама које су усвојиле, а које доприносе остваривању права која су овде призната, као и о напретку постигнутом у остваривању тих права:

(а) у року од две године од ступања Конвенције на снагу у државама чланицама;

(б) након тога, сваких пет година.

2. У извештајима припремљеним у складу с овим чланом указује се на факторе и тешкоће, ако их има, који утичу на степен остваривања обавеза по овој Конвенцији. Извештаји треба да

садрже довољно информација на основу којих ће Комитет имати потпун увид у примену Конвенције у односној земљи.

3. Држава чланица која је поднела свеобухватан први извештај Комитету не мора у својим наредним извештајима који се подносе у складу с тачком 1(б) понављати основне информације које је претходно већ дала.

4. Комитет може затражити од држава чланица додатне информације које се односе на примену Конвенције.

5. Комитет подноси Генералној скупштини, преко економског и социјалног савета, сваке две године извештаје о својим активностима.

6. Државе чланице стављају извештаје на увид јавности у својим земљама.

Члан 45

Ради подстицања ефикасне примене Конвенције и охрабривања међународне сарадње у области о којој је реч у овој конвенцији:

(а) специјализоване агенције, УНИЦЕФ и други органи Уједињених нација имају право на присуство свог представника приликом разматрања примене оних одредаба ове конвенције које су у њиховој надлежности. Комитет може позвати специјализоване агенције, УНИЦЕФ и друге органе Уједињених нација да поднесу извештаје о примени Конвенције у областима које су у оквиру њихових активности;

б) Комитет, ако сматра за сходно, доставља специјализованим агенцијама, УНИЦЕФ-у и другим надлежним телима извештаје држава чланица који садрже захтев или указују на потребу за стручним саветима или помоћи, заједно са евентуалним запажањима и предлозима у вези с тим молбама или потребама;

(в) Комитет може дати препоруку Генералној скупштини да замоли генералног секретара да у име Комитета предузме студије о конкретним питањима која се односе на право детета;

(г) Комитет може давати предлоге и опште препоруке које се заснивају на информацијама примљеним у складу са чл. 44. и 45. ове конвенције. Такви предлози и опште препоруке достављају се заинтересованим државама чланицама, а Генерална скупштина се о њима обавештава уз евентуалне коментаре држава чланица.

ДЕО III

Члан 46

Ова Конвенција је отворена за потписивања свим државама.

Члан 47

Конвенција подлеже ратификацији. Ратификациони инструменти се депонују код генералног секретара Уједињених нација.

Члан 48

Ова конвенција остаје отворена за приступање свих државама. Инструменти о приступању депонују се код генералног секретара Уједињених нација.

Члан 49

1. Ова Конвенција ступа на снагу тридесетог дана од датума депоновања двадесетог ратификационог инструмента или инструмента о приступању код генералног секретара Уједињених нација.

2. За сваку државу која ратификује Конвенцију или јој приступи након депоновања двадесетог ратификационог инструмента или инструмента о приступању, Конвенција ступа на снагу тридесетог дана од датума депоновања ратификационог инструмента или инструмента о приступању.

Члан 50

1. Свака држава чланица може предложити амандман и поднети га генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар након тога доставља предложени амандман државама чланицама уз молбу да назначе да ли су за конференцију држава чланица ради разматрања и гласања о предлозима. У случају да се у року од четири месеца од датума достављања таквог амандмана најмање једна трећина држава чланица изјасни за конференцију, генерални секретар сазива конференцију под покровитељством Уједињених нација. Сви амандмани које усвоји већина држава чланица које су присутне и које гласају на конференцији, подносе се на одобрење Генералној скупштини.

2. Амандман усвојен у складу с тачком (1) овог члана ступа на снагу након одобрења Генералне скупштине Уједињених нација и прихватања од стране две трећине држава чланица.

3. Када ступи на снагу, амандман постаје обавезан за оне државе чланице које су га прихватиле, а остале државе чланице и даље обавезују одредбе ове Конвенције и сви евентуални амандмани прихваћени раније.

Члан 51

1. Генерални секретар Уједињених нација прима и доставља свим државама текст о резервама које изразе државе у време ратификације или приступања.

2. Резерва која није у складу с циљем и намерном ове конвенције није дозвољена.

3. Резерве се могу повући у било које време писменим обавештењем упућеним генералном секретару Уједињених нација, који о томе обавештава све државе. Такво обавештење ступа на снагу на дан када га прими генерални секретар.

Члан 52

Држава чланица може отказати ову конвенцију писменим обавештењем генералном секретару Уједињених нација. Отказ ступа на снагу годину дана након што генерални секретар прими ово обавештење.

Члан 53

Генерални секретар Уједињених нација је одређен за депозитара Конвенције.

Члан 54

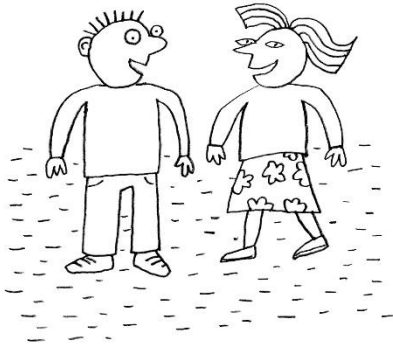
Оригинал ове Конвенције, чији су текстови на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику подједнако веродостојни, депонује се код генералног секретара Уједињених нација.

Потврђујући наведено, потписници за то прописно овлашћени, потписали су ову конвенцију.

4. Како илустровати дечја права (картице о дечјим правима)

У почетку су дечја права представљала првенствено правни инструмент. Што се тиче школе, међутим, та права су ту да би се поједини чланови Конвенције разумели и протумачили са гледишта њене циљне групе. Илустроване картице дечјих права су дате како би помогле да се што више приближимо циљу – разумевању и примени дечјих права. Картице се могу користити на више начина. Ево неколико примера:

- Сliku и текст исећи и спојити тако да представљају једну двострану картицу. Тако настају картице као средство за учење које ученици могу користити да сами или узајамно провере своје знање.
- Сlike исећи и поређати по различитим критеријумима:
 - према редоследу код разврставања према четири димензије (в. 2. одељак III дела Приручника);
 - према личном вредновању – Шта је важно у мом животу? На која питања мора обратити посебну пажњу моја земља/општина/школа?
 - Исећи илустрације те претражити новине и часописе како бисмо нашли слике на сличне теме.
 - Инспирирани овим илустрацијама, можемо покушати да нацртамо/насликамо сопствене илустрације.
- Илустрације знатно увећати и дати ученицима да их обоје (евентуално и ураме), те их обесити као украс у учионици или школском ходнику, сали и сл.
- Илустрације комбиновати са сопственим доживљајима и преточити у мале брошуре.

Члан 1

Дефиниција детета

Дете је људско биће млађе од 18 година.

Члан 2

Забрана дискриминације

Ниједно дете не сме бити дискриминисано с обзиром на боју коже, пол, језик, вероисповест, убеђење, порекло, имовно стање, онеспособљеност или припадност некој националној или етничкој мањини.

Члан 3

Добробит детета је од примарног значаја

У свим законима и судским одлукама, од примарног значаја је добробит детета.

Члан 4

Примена права

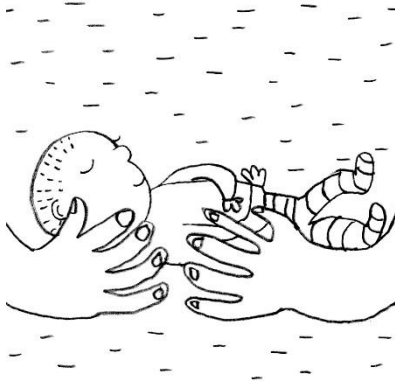
Свака држава мора да обезбеди, најбоље што може, остваривање дечијих права.

Члан 5

Поштовање родитељских права

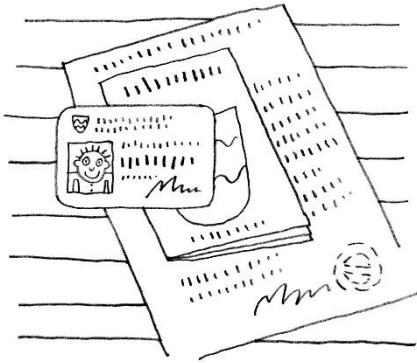
Свака држава је обавезна да води рачуна о поштовању права, дужности и обавеза родитеља на начин који омогућава несметано остваривање права деце. (Владе морају поштовати права и дужности родитеља, чланова породице и/или старатеља у процесу усмеравања и саветовања деце о њиховим правима.)

Члан 6

Опстанак и развој детета

Свако дете има право на живот и опстанак. Држава мора да обезбеди правилан развој деце и омладине.

Члан 7

Име и држављанство

Свако дете, од рођења и надаље, има право на име, држављанство и родитељско старање.

Члан 8

Очување идентитета

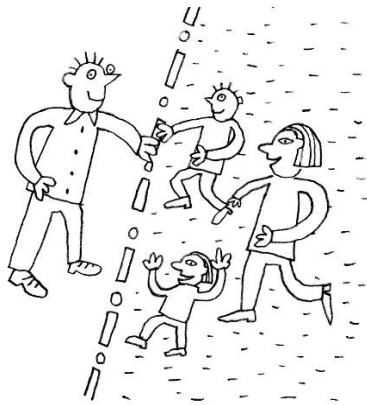
Свако дете има право на очување или повраћај имена, држављанства и породичних веза.

Члан 9

Одвајање од родитеља

Свако дете има право да живи са својим родитељима, осим када је потребно да се од њих заштити. Ако је дете потребно одвојити од једног или оба родитеља, оно има право да изнесе сопствено мишљење. Уколико је дете одвојено од једног или оба родитеља, оно има право да зна где се одсутни родитељ налази.

Члан 10

Спајање породице

Свако дете има право да напусти било коју државу и да уђе у своју земљу ради спајања са својом породицом.

Члан 11

Заштита од киднаповања или незаконитог пребацавања

Свака држава се мора борити против отимања и незаконитог одвођења деце у другу земљу, те њиховог задржавања у иностранству од стране родитеља или друге особе.

Члан 12

Слобода мишљења

Свако дете има право да формира и изрази своје мишљење о свим питањима која га се тичу. То посебно важи у судским и административним поступцима. Што је дете старије, више ће се уважавати његово мишљење.

Члан 13

Слобода изражавања

Свако дете има право да слободно изрази своје мишљење, да тражи, прима и даје информације путем средстава информисања. Свако дете има и обавезу да приликом изражавања свог мишљења поштује права других.

Члан 14

Слобода мисли, савести и вероисповести

Свако дете има право на слободно испољавање вероисповести, уверења и савести. Држава мора поштовати права и обавезе родитеља приликом остваривања ових дечијих права.

Члан 15

Право на мирно јавно окупљање

Свако дете има право на окупљање са осталом децом, на укључивање у рад или оснивање неког удружења или организације, све док тиме нису повређена права других.

Члан 16

Заштита приватности

Ниједно дете не сме да буде изложено мешању у његов приватни и породични живот, дом или преписку. Такође, ниједно дете не сме да буде изложено нападима на његову част и углед.

Члан 17

Приступ информацијама

Свака држава мора да обезбеди детету приступ информацијама путем различитих средстава информисања и стицање сазнања битних за њихово добро. Држава такође има дужност да дете заштити од штетних информација.

Члан 18

Одговорност родитеља

Родитељи или старатељи имају заједничку одговорност у подизању детета. Држава има одговорност да им у томе помогне, на пример, обезбеђивањем установа за чување деце запослених родитеља.

Члан 19

Заштита од злостављања

Држава је одговорна за заштиту деце од злоупотребе од стране родитеља или других људи. Свако дете има право да зна како да избегне или поступа код сваког обликуа злоупотребе.

Члан 20

Млади људи без породица

Свако дете које не живи са својом породицом има право на посебну заштиту и помоћ. Оно има право на смештај у хранитељску породицу или одговарајућу установу у складу са својим етничким, верским, културним или језичким пореклом.

Члан 21

Усвојење

Дете може да буде усвојено уколико то држава дозвољава, признаје и одобрава, и уколико је то у најбољем интересу детета.

Деца избеглице

Свако дете које је принуђено да напусти своју земљу, које је избеглица и тражи азил има право на посебну заштиту и помоћ државе.

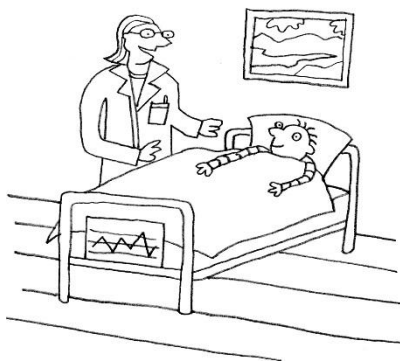
Члан 22

Деца са сметњама у развоју

Свако дете са физичким или менталним сметњама има право на посебну бригу и образовање. Треба му пружити помоћ при самостаљивању и активном учешћу у заједници.

Члан 23

Здравствена заштита

Свако дете има право на најбољу могућу здравствену заштиту. Држава је обавезна да смањи смртност деце, да обезбеди примарну здравствену заштиту младих, да се бори против неухрањености и болести, да гарантује здравствену заштиту мајкама пре и после порођаја, да обезбеди приступ здравственом образовању, да развија превентивну здравствену заштиту у јавном сектору и укида обичајне праксе штетне по здравље деце.

Члан 24

Члан 25

Провера спровођења лечења или старања

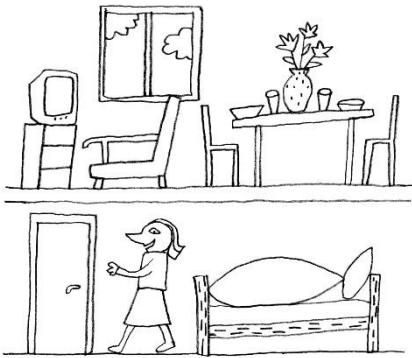
Свако дете које је збринато у некој установи ради заштите, старања или лечења има право на проверу свих околности од значаја за његово збрињавање.

Члан 26

Социјална заштита

Свако дете има право на социјалну заштиту као што је социјално осигурање. Држава гарантује исплате детету узимајући у обзир финансијску ситуацију породице или старатеља.

Члан 27

Животни стандард

Свако дете има право на животни стандард примерен његовом физичком, духовном, моралном и социјалном развоју. Родитељи или старатељи првенствено имају одговорност да то обезбеде. Држава је у обавези да им у томе помогне.

Образовање

Свако дете има право на образовање и похађање школе. Држава је обавезна да обезбеди бесплатно и обавезно основно образовање, те, слично, да средње образовање учини доступним свој деци и омладини. Држава има обавезу да обезбеди примерен третман младих у школи, без кршења њихових људских права. Такође, дужност државе је да на међународном плану допринеси елиминацији незнања и неписмености међу децом.

Члан 28

Циљеви образовања

Школско образовање треба да развија личност и способности сваког детета, да припреми свако дете за живот одрасле особе, као и да подстиче децу да поштују људска права, своју и друге културе и вредности.

Члан 29

Деца која припадају мањинама

Свако дете које припада мањини мора имати право да учи о својој култури, религији и језику, као и да их упражњава.

Члан 30

Члан 31

Одмор, игра и слободно време

Свако дете има право на одмор и слободно време кад може да се игра и слободно учествује у културном животу и уметности.

Члан 32

Дечји рад

Свако дете има право да буде заштићено од сваког облика експлоатације и рада који може да омета његово школовање или развој. Држава има обавезу да одреди минималну старосну границу за запошљавање, број радних сати на дан и услове рада.

Члан 33

Заштита од опојних дрога

Свако дете има право на заштиту од производње и трговине незаконитим дрогама.

Члан 34

Заштита од сексуалног искоришћавања

Свако дете има право на заштиту од сексуалног изабљивања и сексуалне злоупотребе, те од проституције и порнографије.

Члан 35

Заштита од продаје и трговине

Држава мора да предузме све што је у њеној моћи да спречи насилно одвођење деце или трговину децом.

Члан 36

Заштита од свих других облика искоришћавања

Свако дете има право на заштиту од свих других облика искоришћавања (нпр. просјачења).

Члан 37

Мучење и лишавање слободе

Свако дете има право да буде заштићено од мучења, окрутног поступања и кажњавања, незаконитог хапшења или других облика лишавања слободе. Држава је обавезна да забрани смртну казну и доживотни затвор за младе. Уколико је дете лишено слободе, с њим се мора поступати хумано, уз поштовање људског достојанства. Уколико је лишено слободе, дете ће бити одвојено од одраслих, биће му омогућено да одржава контакте са својом породицом и да користи правну помоћ.

Члан 38

Рат и оружани сукоб

Деца и млади млађи од 15 година имају право да не учествују у рату и оружаном сукобу. Држава је обавезна да обезбеди заштиту и бригу о деци погођеној ратом.

Члан 39

Рехабилитација и реинтеграција

Свако дете које је жртва оружаног сукоба, злостављања, занемаривања или искоришћавања има право на одговарајућу негу ради психичког и физичког опоравка, те друштвене реинтеграције.

Члан 40

Малолетничко правосуђе

Свако дете оптужено да је починило кривично дело има право на достојанствен третман на суду. Оно је невино док се кривица не докаже. Свако дете има право на правично суђење, на тумача (уколико је потребан), на заштиту приватности и на преиспитивање судске одлуке. Држава је у обавези да одреди најнижу старосну границу испод које деца не могу бити сматрана кривично одговорном. Држава такође има обавезу да обезбеди алтернативне мере кажњавања за осуђену децу и младе људе.